

MLADI I SAKRAMENTALNI ŽIVOT

Ivo Džinić*

UDK 265-053.6
250:265-053.6
Pregledni članak
Primljeno 10/2008

Sažetak

U ovomu radu riječ je o sakramentalnom životu mladih kao važnom segmentu cjelokupnoga pastoralna mladih. U tom kontekstu dotiče se i tematike pastoralna sakramenata. Širi kontekst ovoga rada jest i kriza tzv. masovne ili narodne Crkve (Volkskirche), te pojava izbornoga kršćanstva, koje se i u našoj mjesnoj Crkvi sve više očituje. S tom je krizom usko povezana i kriza pastoralna sakramenata. U takvoj se situaciji našoj Crkvi, kao važan znak vremena, nameće potreba jednog kvalitetnoga i sustavnoga pastoralnog rada s mladima, poglavito u župnim zajednicama, kao adekvatne pripreme na izazove koji prethode. Sakramentalni život mladih u velikoj mjeri ovisi i o kvaliteti cjelokupnoga pastoralna sakramenata, te na poseban način i umijeća slavljenja (ars celebrandi) i podjeljivanja sakramenata od strane pastoralnih djelatnika. Nastojanje oko kvalitetnoga pastoralna sakramenata, te sposobnost prepoznavanja i uvažavanja težnje mladih za simboličkim izražavanjem i na vjerskom području otvaraju velike pozitivne mogućnosti s obzirom na njihov sakramentalni život.

Ključne riječi: mladi, sakramentalni život, pastoralna sakramenata, narodna Crkva (Volkskirche), poosobljeno kršćanstvo, pastoralna rezignacija, ars celebrandi, simboličko izražavanje

---

* Dr. sc. Ivo Džinić, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, P. Preradovića 17, 31400 Đakovo, Hrvatska.

Uvod

U ovom izlaganju pokušat ćemo analizirati svima nama dobro poznatu problematiku sve većega udaljavanja mladih vjernika od Crkve, napose nakon primanja svih sakramenata kršćanske inicijacije, što se konkretno očituje u njihovu udaljavanju od crkvenoga (župnoga) života u toj životnoj dobi. Koji su razlozi tomu? Mogu li se oni svesti isključivo ili samo na dinamičnost, živahnost i nepredvidivost mladenačke dobi, ili je u pitanju i nešto drugo, možda i nešto vrlo širokih razmjera? Može li se nešto učiniti kako bi se taj negativni trend promijenio na bolje ili je moguće tek bespomoćno promatrati? Kakva je uloga pastoralnih djelatnika u tom kontekstu? Kakav je naš pristup u brizi oko sakramentalnoga života mladih ljudi? Koliko kao slavitelji i djelatnici sakramenata vodimo računa o konkretnoj životnoj situaciji mladih ljudi, te o adekvatnoj pripremi i umijeću slavljenja (*ars celebrandi*) svetih otajstava? Golicaju li nas barem malo često puta opravdane kritike mladih, kada je riječ o liturgijskim slavljinama? O takvim pitanjima želimo malo pobliže razmišljati u ovom izlaganju.

Radi širine i višeznačnosti pojma *mladi*¹ potrebno je na samom početku napomenuti da u našem izlaganju pod tim pojmom uglavnom podrazumijevamo srednjoškolce, te studente i radničku mladež. Dakle, mislimo na životnu dob nakon osnovne škole pa do kraja prosječnoga fakultetskog obrazovanja, iako zasigurno i u tom razmaku među mladima postoje brojne razlike s obzirom na poimanje kako života općenito tako i samoga pristupa vjeri i crkvenomu životu.

Ovo se izlaganje sastoji od pet formuliranih teza, koje ćemo svaku pojedinačno obrazložiti, a za koje smatramo da u bitnomu mogu ocrtati problematiku zadane nam teme, iako se istoj može prići s različitih aspekata.

---

¹ Poteškoće oko definiranja pojma »mladi« nalazimo, kako na društvenomu tako i na crkvenomu planu. Radi se o životnoj dobi kojoj se početak može uzeti već od 14 godina, i koja traje negdje do tridesete godine, barem se ta granica uzima u stručnoj literaturi na području sociologije. Neki autori mišljenja su da se ta gornja granica kod nas, zbog specifičnih društvenih prilika, te napose zbog ratnih okolnosti, može pomaknuti i na 35 godina života. (usp. Gordan ČRPIĆ, *Socijalna osjetljivost mladih*, u: Stjepan BALOBAN (ur.), *Izazovi civilnog društva u Hrvatskoj*, Censoc i KS, Zagreb, 2000., str. 161.) Slične poteškoće u jasnom definiranju pojma »mladih« nailazimo i na crkvenom području: Što podrazumjeva pastoral mladih? Jesu li to srednjoškolci ili čak i neki osnovnoškolci, studenti? Misli li se pri tome i na »starije mlade«, odnosno one neoženje i neudane? Čini se da »mladi« kao zajednički pojam ne postoje, te da je to doista višeslojan pojam (usp. Helmut KRÄTZL, *Neue Freude an der Kirche*, Tyrolia, Innsbruck-Wien, 2001., str. 241.)

Teza 1: Kriza tzv. masovne ili narodne Crkva (Volkskirche) koja je u razvijenim zemljama Zapadne Europe već itekako prepoznatljiva, sve će više zahvaćati i našu mjesnu Crkvu. S tom krizom masovne ili narodne Crkve usko je povezana i kriza pastoralna sakramenata. Ona se u određenoj mjeri već može prepoznati u sakramentalnom životu naših vjernika, a osobito u velikom rascjepu između vjere i obrednosti sakramenata.

Kada govorimo o sakramentalnom životu mladih danas, nemoguće je ne promišljati u daleko širem kontekstu cjelokupnu situaciju kako bismo mogli vidjeti koje se tu stvarne poteškoće nameću, što u tom smislu trebamo jednostavno prihvatiti, a ne dati se razočarati, te otkriti koje su mogućnosti da se mladim ljudima pomogne oko jednog kvalitetnog sakramentalnog života.

Naime, činjenica je da se u svojoj svakodnevnoj praksi gotovo redovito susrećemo s nestajanjem mladih iz života crkvene zajednice, odnosno s praksom jedne, barem »privremene«², distance, nakon što su primili sve sakramente kršćanske inicijacije. Rekao bih da je ta činjenica u velikoj mjeri povezana i s jednom drugom, daleko ozbiljnijom i većom problematikom, koju uočavamo ne samo kod mladih nego i kod drugih vjernika, a to je sve veće razilaženje između naše prakse slavljenja i dijeljenja sakramenata, s jedne strane, te opadanja ili nedostatka iskrene poosobljene vjere kod brojnih ljudi koji traže sakramente, s druge strane.

Da je veza između vjere i sakramenata jedan od glavnih problema čitavoga pastoralna, govore i njemački biskupi u *Katoličkom katekizmu za odrasle* Njemačke biskupske konferencije (Bd. 1 i 2, Herder, Freiburg im Bressgau, 1985.-1995.), koji napominje da se u crkvenim zajednicama sve češće događa da pastoralni djelatnici susreću krštenike, koji se, koliko je to uopće moguće prosuditi, zapravo ne čine pravim vjernicima³. Pomalo karikirajući, mogli bismo reći kako, konkretno u našoj Crkvi, imamo popriličan broj »katolika« koji nisu stvarni kršćani. U pastoralu sakramenata to je posebice velik problem za djelatnike u pastoralnoj praksi, koji se, s jedne strane, trude sačuvati pravi identitet i nakanu Crkve, a u isto vrijeme svjesni su da treba ozbiljno uzeti u obzir i konkretnu situaciju pojedinih vjernika.

Činjenica je da je takva situacija posljedica kulturološki naslijeđene vjere, te kao takve i življene iz tradicije i običaja, a bez osobne zahvaćenosti i isku-

² J. BALOBAN, *Pastoralni izazovi Crkve u Hrvata*, KS, Zagreb, 1992., str. 45.

³ Usp. PASTORAL-KOMMISSION DER DEUTSCHEN BISCHOFSKONFERENZ, *Sakramentenpastoral im Wandel*, Dok. 12, Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, Bonn, 1993., str. 7.

stva Božje blizine. Danas, pak, smanjenjem onih tradicionalnih *milieua*, koji su omogućavali tu kulturološki i tradicionalno naslijeđenu vjeru, kao što su čvrsta i stabilna obitelj, brojne crkvene odgojne ustanove, velika uloga župne zajednice i u javnom životu, i dr., ta tradicionalno naslijeđena vjera slabi. Posljedica tih promjena jest i kriza pastoralna sakramenata i, s tim povezano, sakramentalnoga života brojnih vjernika.

Taj je trend u Crkvi u razvijenim zapadnim zemljama već poodavno uzeo velikoga maha, a sve se više očituje i još će se snažnije očitovati i kod nas. Njemački biskupi u svojem dokumentu o pastoralu sakramenata, *Sakramentenpastoral im Wandel* iz 1993. godine, također govore o krizi pastoralna sakramenata i sakramentalnoga života vjernika, te napominju da ona doslovno »stoji u uskoj povezanosti s prijelaznom situacijom od masovne ili narodne Crkve (*Volkskirche*), odnosno vremena kada je Crkva tradicionalno imala velik utjecaj na narod, prema jednom promijenjenom društvenom obliku Crkve, odnosno crkvene zajednice«⁴. Obilježja takve masovne ili narodne Crkve, s obzirom na temu o kojoj promišljamo, ukratko bi se mogla sažeti u tomu da se kršćaninom u bitnom postaje kroz socijalizaciju (obitelj, škola, župa!), a daleko manje kroz inicijaciju u pravom smislu te riječi⁵. Pritom se radi o pripadnosti Crkvi bez vlastite odluke i osobne zauzetosti, bez poosobljene vjere u Isusa Krista.

Kod nas je prisutnost takvog oblika Crkve i crkvenih zajednica još poprilično velik, ali se vremena u tom smislu ubrzano mijenjaju. I kod nas se sve više očituje ono što je Karl Rahner još 1959. godine napominjao, tj. da kršćanstvo od nasljednoga postaje sve više izborno kršćanstvo⁶, u smislu osobne odluke za nasljedovanje Isusa Krista. To će zasigurno kao posljedicu imati (daljnji!) rast religiozne indiferentnosti⁷, kao i opadanje kvalitete sakramentalnoga života naših vjernika, te polagan odlazak određenoga broja vjernika iz Crkve. U tom širokom kontekstu treba promatrati i mlade, i njihov sakramentalni život danas.

⁴ *Isto*, str. 9. Paul M. Zulehner u tom kontekstu govori o završetku »konstantinovske ere« Crkve, odnosno vremena kada su ljudi pripadali Crkvi bez vlastite odluke i suradničke zauzetosti. Isti, *Kirche umbauen – nicht totsparen*, Schwabenverlag, Ostfildern, 2004., str. 11.-12.

⁵ Usp. K. ARMBRUSTER, *Von der Krise zur Chance. Wege einer erfolgreichen Gemeindepastoral*, Herder, Freiburg-Basel-Wien, 1999., str. 14.

⁶ Usp. *isto*, str. 28.

⁷ Temu o pastoralnom djelovanju Crkve pred izazovom religiozno indiferentnosti opširno je obrađeno u: J. BALOBAN, *Pastoralni izazovi Crkve u Hrvata*, KS, Zagreb, 1992., str. 57.-72.

Ovdje je važno naglasiti kako bi radi svih ovih događanja i, uvjeren sam, realnih predviđanja, bilo suludo paničariti ili, još gore, rezignirano jadikovati. Daleko pametnije bi bilo i nužno je, konkretno za naše prilike u ovom trenutku, biti ili postati svjestan kvalitete, ali i velikoga broja naših mladih koji su privrženi Crkvi i koji žive sakramentalnim životom, barem u onim važnijim životnim trenucima (prekretnicama!), te na osnovi toga i ozbiljno promišljati kako kvalitetno poboljšati sva naša pastoralna nastojanja, posebice kvalitetu pastoralne sakramenata, kako bismo se kao Crkva adekvatno pripremili na te nove izazove i očuvali vjersku osjetljivost mladih i njihovu privrženost Crkvi. Vrijeme je da o tomu doista svi zajedno ozbiljno promišljamo, učeći na pogreškama drugih zemalja (i, najvjerojatnije, stvarajući i vlastite pogreške!).

Teza 2: Kriza masovne ili narodne Crkve (Volkskirche) i jačanje modela izbornoga kršćanstva trebaju u ovom trenutku biti dodatni motiv i unutarnja pokretačka snaga za proročko prepoznavanje znakova vremena i primjerenoga odgovora na novonastalu situaciju. Kod nas je to tim važnije što se još uvijek relativno visok broj mladih ne samo smatra vjernicima, nego svoju vjeru i prakticira u smislu sakramentalnoga života. Primjerena briga za mlade jedan je od važnih znakova vremena u Crkvi danas.

Kada je riječ o sakramentalnom životu mladih, htjeli bismo ovdje ukazati i na neke rezultate empirijskih istraživanja na mladoj populaciji Slavonije i Baranje, a što se, samim tim, direktno odnosi i na našu Nadbiskupiju. Oni će nam, koliko je to uopće moguće, pokazati da je sakramentalni život i vjerska praksa kod naših mladih još uvijek na relativno visokoj razini. Skoro 50% svih studenata u Slavoniji i Baranji odlazi tjedno na svetu misu, a srednjoškolaca negdje oko 28%. To je, čak u odnosu na opću vjerničku populaciju, iznad prosjeka⁸.

Rezultati su poprilično visoki i s obzirom na učestalost ispovijedanja i pričešćivanja mladih u Slavoniji i Baranji, što su svakako važni indikatori žive vjere i sakramentalnoga života mladih na ovim prostorima, te njihove uključenosti u život Crkve i župnih zajednica. Rezultati istraživanja na mladima pokazuju da se 52,5% studenata i više od 60% srednjoškolaca u Slavoniji i Baranji ispovijeda o velikim blagdanima, kada se vjernici najčešće i ispovijedaju (Božić, Uskrs i neki drugi blagdani), odnosno nekoliko puta na godinu ili češće. I s

⁸ Usp. P. ARAČIĆ – G. ČRPIĆ, *Religijske vrednote u Slavoniji i Baranji s posebnim naglaskom na mlade*, u: M. ŠTAMBUK – A. ŠUNDALIĆ (ured.), *Razvojne perspektive ruralnog svijeta Slavonije i Baranje*, Zbornik radova, Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar«, Zagreb, 2003., str. 55.-76., ovaj podatak u tablici 2, str. 60.

obzirom na sakrament euharistije, odnosno konkretno na pristupanje svetoj pričesti, rezultati istraživanja pokazuju da se najveći broj studenata i srednjoškolaca pričešćuje o velikim blagdanima. No kod svake svete mise pričesti se 7% srednjoškolaca i 9% studenata. A negdje 70% studenata i 80% srednjoškolaca, pričešćujući se barem jednom godišnje, zadovoljava nekakav kršćanski minimum⁹. Ono što je važno napomenuti, a što rezultati ovih i drugih istraživanja pokazuju, jest činjenica da se radi o daleko većem prosjeku u odnosu na opću populaciju. Čini se da mladi sakramentalni život žive i prakticiraju više nego što se to uobičajeno pretpostavlja. Naravno da je o pravoj kvaliteti istoga na temelju samo ovih empirijskih rezultata teško govoriti.

Svi ovi podaci, kao i rezultati drugih istraživanja o vjerskomu životu mladih, pokazuju da je u našoj mjesnoj Crkvi još uvijek relativno visoka svijest o religioznosti i vjerskomu životu kod mladih ljudi¹⁰ te da nije istina da ih Bog ili Crkva ne zanimaju i da ne vrjednuju vrijednosti koje Crkva propagira. Ne bi li upravo to trebao biti motiv i unutarinja snaga koja će i pastoralne djelatnike pokrenuti na aktivnije uključivanje u pastoralnoj skrbi za mlade, kako bi se ovaj »potencijal« mladih vjernika dobro pripremio, i koliko je realno moguće sačuvao u procesu modernizacije, koja sve više zahvaća naše društvo.

Teza 3: Da bi se uspješno dočekalo neizbježne procese modernizacije našega društva i primjereno odgovorilo na nove izazove pastoralne skrbi za mlade, umjesto straha bespomoćnosti, te s tim usko povezane i opasnosti određene pastoralne rezignacije, štoviše jadikovanja, potrebno je odgovorno se prihvatiti zadaće pastora mladih u župnoj zajednici.

Trajna opasnost pastoralnih djelatnika i svih crkvenih službenika jest upadanje u rezignaciju¹¹ ili, još gore, sveopće jadikovanje. Najgore što se može dogoditi jest da jadikovanje i kod nas postane najprošireniji oblik ophođenja s

---

⁹ Isto, podaci iz tablice 3, str. 61. i tablice 4, str. 62.

¹⁰ Prema rezultatima istraživanja na hrvatskim adolescentima iz 2002. godine, 37% njih izjavljuje da gotovo svaki tjedan odlaze na nedjeljnu misu, 44% njih dnevno moli, a 72,6% njih sebe doživljavaju kao vjernike. Jasno da to nikako ne znači da njihova religioznost u potpunosti odgovara idealnomu tipu crkvene religioznosti. Tu postoje značajna razmimoilaženja, no na ovoj, osnovnoj razini individualne religioznosti može se reći da se radi o visoko religioznoj populaciji, u: Đ. ZALAR – I. ŠAŠKO – G. ČRPIĆ, Croatia: Religious and pragmatic, u: H.-G. ZIEBERTZ – W. K. KAY, (ured.), *Youth in Europe II*, LIT Verlag, Berlin, 2006., str. 198.

¹¹ Paul M. Zulehner objavio je knjigu s istim naslovom (*Wider die Resignation in der Kirche*, Herder, Beč 1989.), u kojoj želi ohrabriti sve one koji nisu zadovoljni sa životom Crkve općenito, te ih potiče na kritičku lojalnost.

bilo kakvom poteškoćom (u crkvenom životu ili u pastoralnom djelovanju!), jer je to najbolji način da se zapravo ništa ne čini¹².

Kada je riječ o pastoralnoj skrbi za mlade, ta se rezigniranost već može primijetiti jer se nerijetko može čuti da ni mladi više nisu što su nekad bili (iako to argumentirano nitko ne može protumačiti!), da se više ne zanimaju za Boga (što nije istina, a što svojevrсно pokazuju i rezultati različitih empirijskih istraživanja), zatim da se više zanimaju za brzu zabavu negoli za zauzetost za neku dobru ideju ili prijedlog, itd. Ne treba smetnuti s uma da rezignacija i jadikovanje ni u kojemu segmentu pastoralnoga rada, pa tako ni u pastoralu mladih, nisu produktivni.

Činjenica je da se, možda i kao posljedica takvog promatranja mladih danas, mnoge župe više ne angažiraju oko adekvatnoga pastora mladih jer se ovaj više ne »ispłaci«. Radije se priklanja nekim drugim grupama, s kojima je jednostavno lakše raditi. Od pastora mladih i rada s mladima se olako odustaje ili se ta odgovornost prebacuje na neke druge razine. Pritom se, međutim, zanemaruje činjenica da su upravo mladi budućnost Crkve i da bi briga za mlade trebala biti jedan od njezinih primarnih zadataka¹³. Bilo bi dobro nakratko promisliti koliki broj naših župnih zajednica bilježi kontinuiran pastoralni rad s mladima?!

Valja ovdje spomenuti brojna pozitivna nastojanja da se na biskupijskoj razini ponude različiti sadržaji za mlade, kao što su biskupijski susret mladih, biskupijski križni put za mlade i dr. To su primjeri okupljanja popriličnog broja mladih, koji nam na trenutke daju sliku živahne, radosne i vjerom snažne mlade Crkve. Bilo koji oblik religioznoga *eventa* za mlade je ljude iz različitih motiva atraktivan, jer takvi događaji omogućuju iskustvo nečega nsvakidašnjega. Atrakcija takvih *eventa* za mlade sastoji se u dobro osmišljenoj kombinaciji religioznoga, odnosno duhovnoga s mogućnošću razonode, provoda. Takvi *eventi* mogu za neke značiti i mogućnost da se vlastita vjera prezentira na jedan nekonvencionalan način, jer mnogi mladi vjernici doživljavaju među svojim vršnjacima iskustvo neshvaćenosti i neprihvaćenosti. Dakle, puno je toga pozitivnoga što takvi oblici rada s mladima nose u sebi.

Kontroverzni teolog i crkveni kritičar Eugen Drewermann, nasuprot takvim predodžbama, govori o postojanju jednoga »lijenog kršćanstva«, prigova-

¹²Usp. M. P. ZULEHNER, *Aufbrechen oder Unterhegen*, Schwabenverlag, Ostfildern, 2003., str. 15.

¹³Usp. H. KRÄTZL, *nav. dj.*, str. 241.

rajući mladima isključivo koncentriranje na zabavu i razonodu¹⁴. Naravno, ova se primjedba može različito tumačiti, pa čak i kao znak zavisti njezina autora mladenačkoj životnoj radosti¹⁵. No, svakako je dobro o njoj ozbiljno promisliti. U naravi mladih ljudi je da traže zabavu i razonodu, za što smo već konstatairali da i nije loše. Međutim, treba voditi računa da takvi religiozni skupovi jesu tek neki segmenti (možda za mnoge mlade i vrlo važni!) u okviru kontinuiranoga rada s mladima u župnim zajednicama, gdje će se zajedno s mladima oštriti pojmovi o pravoj naravi kršćanskoga življenja, omogućavati iskustvo Božje blizine i upoznavanja osobe Isusa Krista, te stavljanja u službu drugima, napose onima u potrebi (bolesni, osamljeni, i dr.). Htio bih ovdje usputno spomenuti primjer jednoga, sada pokojnog župnika, koji je na prvom satu pripreme na sakrament krizme znao poslati mlade doma i poručiti im da sljedeći put dođu s jednom ili više adresa bolesnih, nemoćnih ili usamljenih iz njihova susjedstva. To je jedan od brojnih primjera vođenja mladih k svijesti o naravi kršćanskoga života, i svijesti o tomu da je cijeli život zapravo jedan razliveni sakrament. Ukoliko ne bude takvoga pristupa, te sav naš pastoral mladih svedemo isključivo na ovakve religiozne *evente*, mogli bismo postati suodgovorni u stvaranju jednoga, kako Drewermann kaže, »lijenoga kršćanstva« ili krivoga kršćanstva naših mladih vjernika. Uvjeren sam da ni sami mladi to ne bi željeli, a sami i ne prepoznaju dovoljno tu opasnost.

Teza 4: Kvaliteta sakramentalnoga života mladih u velikoj mjeri ovisi i o kvaliteti pristupa pastoralu sakramenata i načinu slavljenja (ars celebrandi), odnosno podjeljivanja istih, od strane prezbitera ili drugih pastoralnih djelatnika. Sposobnošću da držanje i motive drugih dobro provide, kao i protestnim držanjem prema svemu nadidenome¹⁶, mladi predstavljaju važan subjekt za samokritičko propitivanje o kvaliteti naših sveukupnih pastoralnih nastojanja, posebice o kvaliteti našega pastoralna sakramenata.

Netko je ustvrdio da »samo Crkva koja razumije mlade, razumije znakovne vremena.«¹⁷ U tom smislu smijemo mlade promatrati kao blagodat za Crkvu (karizmu!), jer kroz otvoreni dijalog i spremnost na oslušivanje mladih, Crkva

---

¹⁴ Usp. U. ENGELFRIED-RAVE, »Sonne, Party, Papst und Spaß«, *Anmerkungen zum Spaßbegriff katholischer Jugendlicher auf dem XX. Weltjugendtag in Köln*, u: *Diakonia* 39 (2008.) 4, str. 264.

¹⁵ Usp. *isto*

¹⁶ H. KRÄTZL, *nav. dj.*, str. 248.

¹⁷ *Isto*, str. 253.

i jedna župna zajednica bit će na dobrom putu da djeluje *kairološki*, odnosno primjereno konkretnoj povijesnoj situaciji. Mlade, stoga, valja promatrati kao važan subjekt za samokritičko propitivanje »suvremenosti« Crkve i pojedine župne zajednice.

U odnosu na tematiku o kojoj ovdje promišljamo, korisno bi bilo jedno samokritičko propitkivanje o kvaliteti našeg pastoralnog sakramenata. Takvo propitkivanje bi moglo sadržavati otprilike sljedeća pitanja: Kakva su naša nastojanja da postojeća želja mladih za iskustvom Božje blizine (kako se to primjećuje i iz rezultata empirijskih istraživanja na mladima!) urode plodom? U kolikoj mjeri i da li uopće unutar pojedine župne zajednice ima dovoljno mogućnosti da mladi tu svoju čežnju za duhovnim iskustvom utage? Doživljavaju li mladi tu skrivenu Božju, odnosno Kristovu blizinu u našem naviještanju (propovijedi!), u liturgiji euharistije ili bilo kojeg drugog sakramenta? Koliko su mladi uopće upućeni u simbolički govor liturgijskih slavlja? Je li razlog povlačenja mladih iz života župne zajednice nekvalitetna i mladima neprimjerena duhovna ponuda u župi?

Jedan od najčešćih prigovora mladih danas odnosi se na kvalitetu slavljenja euharistije, pa se od njih može čuti kako su nedjeljne mise nerazumljive i dosadne. Pod tim se naravno podrazumijeva i loša kvaliteta propovijedi, prema kojoj se najčešće onda prosuđuje čitava liturgija. To donekle objašnjava i zašto mladi rjeđe dolaze u crkvu. Naime, pitanje koje se nas tiče jeste kvaliteta načina ili umijeća slavljenja (*ars celebrandi*), te s tim usko povezano i umijeća propovijedanja (*ars praedicandi*). Za pitati se je, koliko su naše nedjeljne mise u tom smislu, kako je to formulirano u pastoralnom planu biskupije Passau (Njemačka), ispunjene Bogom (Gottvoll), odnosno prožete vjerničkom dubinom, strahopoštovanjem pred svetim, koliko su duhovno nabijene, prožete mirom, tišinom i sabranošću, i onda dalje, koliko su doživljajno snažne (Erlebnisstark), odnosno da li su prvenstveno privlačne za sve uzraste, a napose za mlade, jesu li lijepo pripremljene, dotiču li osjećaje i narav, jesu li primjereno dinamične i ugodne, te, napose, jesu li bliske životu.¹⁸ Kada je riječ o propovijedima i službi propovijedanja, očito da ona danas trpi, s jedne strane od previše riječi i nekoliko propovijedi za vrijeme mise, te od neuspjeha da se izgradi poveznica

¹⁸ Passauer Pastoralplan 2000, *Gott und den Menschennahe*. Tekst je tiskan u obliku knjižice, a u cijelosti se nalazi i na: www.dioezesanrat-passau.de/fileadmin/dokumente/Passauer_Pastoralplan_2000.pdf. Paul Michael Zulehner je sa suradnicima objavio i studiju o kvaliteti euharistijskih slavlja, *Gottvoll und erlebnisstark, Für eine neue Kultur und Qualität unserer Gottesdienste*, Schwabenverlag, Ostfildern, 2004.

između stvarnoga života vjernika, njihovih potreba i briga, sa živom Božjom Riječi, koja može utješiti i uspraviti, ohrabriti¹⁹. Vjerojatno bi se mnogi mladi prije složili s ovom opaskom, negoli mi, koji imamo tu nimalo jednostavnu i laku ulogu propovijedanja.

Ars celebrandi i *ars praedicandi* jest nešto što se tiče bilo kojega oblika sakramentalnoga slavlja te rad na njihovoj kvaliteti ostaje trajan zadatak nas, pastoralnih djelatnika kada se radi o pastoralu sakramenata i sakramentalnoga života naših vjernika, pa tako i mladih. K tomu valja pridodati još i sustavnu brigu oko dobre katehizacije, jasnoga uvođenja u znakove i simbole kod slavlja pojedinih sakramenata, izazov autentičnoga slavljenja i podjeljivanja istih, kao i ponovo otkrivanje važnosti mistagoškoga pastoralala. Sve su to bitni elementi za kvalitetan sakramentalni život mladih, a tiču se prvenstveno pastoralnih djelatnika.

Teza 5: Mladi su posebno osjetljivi za simboličko izražavanje i simbolički govor. To se može primijetiti i na području vjerskoga ponašanja. Upravo u tomu prepoznajemo pozitivne mogućnosti kvalitetnoga pastoralala sakramenata s mladima na dobro njihova sakramentalnog života. Isto tako vlastitom osjetljivošću i težnjom za simboličkim izražavanjem i simboličkim govorom, mladi mogu liturgijska slavlja i druge molitvene oblike dodatno obogatiti.

Mladi su otvoreni i raspoloživi za različite oblike simboličkoga govora i izražavanja. To se može primijetiti u njihovu vanjskom izgledu, odijevanju, općenito ponašanju, glazbi koju slušaju, itd. Ti znakovi zapravo izražavaju težnju mladih prema nečemu, što često puta ni njima samima nije sasvim jasno. Nije rijetkost da na našim susretima s mladima, bilo u župnoj zajednici (ukoliko ih ima!), bilo na već spomenutim, takoreći »velikim«, susretima mladih, susrećemo mlade s nekim posebnim stilom izražavanja, punim simbolike, kojom se nastoje izdvojiti od drugih, biti posebni.

Ta otvorenost mladih za simboličkim govorom i simboličkim izražavanjem prepoznatljiva je i vjerskomu području. Najčešći oblici simboličkoga izražavanja, koje mladi vole, a koji su karakteristični svim liturgijskim slavljenjima, jesu zajedništvo, pjesma, geste i kretanja, hod, pa i šutnja²⁰. Sve su to simboli s

---

¹⁹ Usp. M. P. ZULEHNER, *Aufbrechen oder untergehen*, Schwabenverlag, Ostfildern, 2003., str. 102.

²⁰ O tim i drugim oblicima simboličkoga izražavanja više u: B. ŠKUNCA, *Duh i obred. O bitnosti i primjenjivosti katoličkoga bogoslužja*, HILP, Zadar, 1998., str. 168.-183.

kojima će mladi lako biti zahvaćeni i koje priželjkuju u liturgijskim slavljinama i različitim molitvenim oblicima.

U tom se smislu nameće i pitanje adekvatnoga odgovora na tu »zahtjevnost« mladih. On bi se prvenstveno sastojao u nastojanju pastoralnih djelatnika da se mladima, kroz kateheze o obredima, na njima prilagođen način, pojasni sva simbolika različitih liturgijskih slavlja. Pogotovo je to važno za euharistijsko slavlje, odnosno za one dijelove mise koji se mladima ne mogu nešto posebno prilagođavati.

S druge strane mislimo da u pastoralnom radu s mladima općenito, ali isto tako i u pastoralu sakramenata prilagođenom mladima, treba biti svjestan onoga što je kardinal Martini svojevremeno prorekao, a Drugi vatikanski sabor i službeno prihvatio, da Crkva »poučava, ali i uči od drugih«²¹. U tom smislu, budući da mladi u svojem životnom stilu često pokazuju koliko im znače znakovi i simboli, izazov je propitati se što bi se iz njihova životnog ozračja u točno određenoj formi moglo ugraditi i u liturgiju, bez da se pritom, naravno, onemogućiti prilaz svetomu i iskustvo svetoga. Da bi se liturgija oblikovala tako da bude prilagođena mladima, potrebno je pažljivo oslušivati upravo mlade i poticati ih da oni sami kreiraju i animiraju nove oblike u liturgijskim i drugim molitvenim slavljinama. Spomenuo bih primjer skupine dobro organiziranih mladih, koji su u jednoj gradskoj sredini nastojali mjesečno upriličiti tzv. sat milosrđa, s ugodnom atmosferom u crkvi u ranim večernjim satima, prilagođenom ugodnom glazbom, nekolicinom svećenika, spremnih za često puta i životne ispovijedi, jer nije bilo žurbe, kao i misionarske zauzetosti jedne grupe mladih ispred crkve i poziva da ljudi uđu barem na kratko u crkvu. Drugih pozitivnih primjera zasigurno ne nedostaje.

Već smo gore spomenuli da su mladi blagodat za Crkvu i važan subjekt za samokritičko prosuđivanje. Oni mogu i za cijelu župnu zajednicu biti »dragocjeni korektiv«²² za liturgijsko slavlje tako upriličeno, da ono bude životu blisko i vjerodostojno. I zato je dobro kod pripreme svakoga liturgijskog slavlja voditi računa da ono bude prilagođeno i mladima.

²¹ M. P. ZULEHNER, *Kirchen-Ent-Täuschungen, Ein Plädoyer für Freiheit. Solidarität und einen offenen Himmel*, Verlag Kremayr-Scheriau, Wien, 1997., str. 32.

²² Usp. H. KRÄTZL, *nav. dj.*, str. 260.

Zaključak

Činjenica je da je naše društvo sve više zahvaćeno procesom modernizacije, što će zasigurno utjecati i na naše vjernike. Mladi su tu, zbog izazova kojima se nije uvijek lako othrvati, posebno izloženi. I ne treba obeshrabriti činjenica da će mnogi, u vremenu jačanja poosobljenoga kršćanstva, izabrati nešto drugo. Ali sadašnja privrženost mladih Crkvi i relativno visoka religiozna svijest i vjerska praksa, pastoralnim djelatnicima trebaju biti snažan motiv za *kairološko* propitkivanje i odgovorniji pristup pastoralnoj brizi *za* mlade i zajedničkom radu *s* mladima, što se prvenstveno odnosi na župne zajednice.

Važan segment sveukupnoga pastoraala mladih jest i briga za njihov sakramentalni život, o kojemu ovisi ostvarenje životnoga projekta mladih u kršćanskoj perspektivi, kako je to u svojim pismima i obraćanju mladima često poručivao papa Ivan Pavao II.²³ Izazov nastojanja oko *ars celebrandi et praedicandi* u liturgijskim slavljinama, s jedne strane, te sposobnost oslušivanja mladih i dijaloga s njima uz veliki osjećaj odgovornosti, s druge strane, u tom smislu su trajan zadatak svakoga pastoralnog djelatnika. To su važni indikatori odgovorne brige za sakramentalni život mladih, a koji se ponajviše odnose na pastoralne djelatnike.

Zaključili bismo ovo naše izlaganje mišlju jednoga biskupa, kako bi mladima možda trebalo pripisati status katekumena u smislu onih iz rane Crkve²⁴. Naime, i unatoč primljenim sakramentima inicijacije, brojni mladi stoje još uvijek na početku procesa evangelizacije (to se kod nas odnosi i na brojne odrasle vjernike!). Isto tako Crkva je za katekumene poznavala i drugačije oblike bogoslužja, poradi stupnjevitoga uvođenja u puninu otajstva. Ovi trebaju i voditelje, ali takve koji će ih svojim primjerom izazivati na osobnu odluku i zajedno s njima tražiti pravi put kršćanskoga življenja. To, pak, zahtijeva prisutnost jedne konstantne grupe kršćanski osviještenih mladića i djevojaka koji će predstavljati jezgru pastoralne brige *za* mlade i pastoralnoga rada *s* mladima u župnoj zajednici.

Sve se to može činiti lijepim, ali teško ostvarivim mislima. Ipak se nadamo da će one barem potaknuti na promišljanje, a nekima i pomoći u (daljnjem!) planiranju i ostvarivanju planova rada *s* mladima u župnoj zajednici.

---

²³ Usp. V. MANDARIĆ, *Pastoralni projekt za mlade Ivana Pavla II.*, u: BS 76 (2006.) 1, str. 142.

²⁴ Riječ je o pomoćnom biskupu Bečke nadbiskupije, Helmutu Krätzlu. Usp. ISTI, *nav. dj.*, str. 250.

YOUNG PEOPLE AND SACRAMENTAL LIFE

Ivo Džinić*

Summary

The article discusses the sacramental life of young people as an important segment of their entire pastoral care. In this context the article also deals with the topic of the pastoral work related to the sacraments. A broader context of this article is the crisis of the so called Church for the masses or People's Church (Volkskirche), and the emergence of the selective Christianity, which is also evident in our local Church. The crisis of the pastoral work regarding the sacraments is narrowly connected to the aforementioned crisis. In a situation like this, our Church is facing the need, as an important sign of the time, for an outstanding and systematic pastoral work with young people, especially in parishes, to serve as the adequate preparation for the challenges waiting ahead. The sacramental life of young people depends to a great extent upon the quality of the entire pastoral work related to the sacraments, and in a special way upon the proper way of celebrating (ars celebrandi) and administering the sacraments by those who provide pastoral care. The striving for a better pastoral work regarding the sacraments and the ability to recognize and respect the aspiration of young people towards symbolic expression in the religious domain as well, are opening up large, promising possibilities as regards their sacramental life.

Key words: *young people, sacramental life, pastoral work related to the sacraments, People's Church (Volkskirche), personalized Christianity, pastoral resignation, ars celebrandi, symbolic expression*

---

* Catholic Faculty of Theology in Đakovo, J. J. Strossmayer University of Osijek